

Közhasznúsági jelentés a Magyar Könyvtárosok Egyesülete 2004. évi tevékenységéről

Az 1935-ben alapított Magyar Könyvtárosok Egyesülete (továbbiakban MKE) az egyesületekről szóló 1989. évi II. törvény értelmében bejegyzett országos hatáskörű szervezet. 2002. március 15-étől a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi törvény alapján regisztráltan közhasznú szervezetként látja el feladatát. A Nemzeti Civil Alapprogramról szóló 2003. évi L. törvényben foglaltaknak megfelelően teszi kötelességét, él az őt megillető jogokkal.

Az MKE tevékenységét az Alapszabályban megfogalmazottaknak megfelelően végzi a hatályos jogszabályok figyelembevételével, céljainak megvalósítása során az alábbi területeken (Khtv. 26. § c.): tudományos tevékenység, kutatás; nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés; kulturális tevékenység; a kulturális örökség megóvása; a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének javítása; a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségekkel, valamint a határon túli magyarsággal kapcsolatos tevékenység.

Szervezeti élet

A 2004. év az egyesület szervezeti életében a kiegyensúlyozott működés feltételeinek megteremtése jegyében telt el.

A személyi jellegű gondok terén akut probléma oldódott meg az év során. A beszámoló taggyűlésen a közgyűlés befejezte a 2003. évben csak részben elvégzett tisztújítási feladatát, megválasztotta az egyesület főtitkárát. A tárgyévben három szervezetnél történt elnökcseré, így a Bibliográfiai, az Olvasószolgálati és a Nógrád megyei szervezetnél. Az év harmadik harmadában lemondott az Ellenőrző Bizottság elnöke, helyette ideiglenes megbízással a 2004. évi beszámoló közgyűléséig az Ellenőrző Bizottság tagja látja el a soros feladatokat.

Az elnökség kiemelten kezelte a beszámolási időszakban a tagdíjreform, a tagnyilvántartás, a tagkártya megújítás sok tekintetben összefüggő kérdéseit. Bizottságot hozott létre a tagdíjfizetés jelenlegi helyzetének megvizsgálására, a kapcsolatos tagszervezeti vélemények, javaslatok elemzésére, az új fizetési rendszer kidolgozására. A munka koordinációjával a főtitkárt bízta meg.

Ezzel egyidőben folytatta a nyilvántartások reformját, melynek során sikerült reális képet nyerni a taglétszámról, kiküszöbölni a 2. és 3. regisztráció előidézte párhuzamos nyilvántartásokat. Az egyesület jelenlegi taglétszáma 1900 fő egyéni és 69 testületi tag. A legfrissebb adatok szerint az elmúlt évben az MKE taglétszáma növekvő tendenciát mutatott, 90 fő új belépő létesített tagsági viszonyt a szervezetnél.

Döntött az elnökség a tagkártya megújítás ügyében is. Tagsága számára többfunkciós, modern kivitelezésű kártyát vásárolt és vezetett be, ami hozzájárul a

tagnyilvántartás racionalizálásához és előnyöket nyújt az egyesület tagjainak. . A kártyakibocsátó EDC (Euro Discont Club) cég a tagsági azonosítás mellett számos kedvezményes szolgáltatást biztosít üzleti partnerkörén keresztül a kártyatulajdonos számára.

Az egyesület dinamikus fejlődése következtében az év folyamán jelentősen bővült a titkárság feladatköre. A munka mennyisége az egy évvel ezelőttihez képest a többszörösére növekedett. A közel 62 db beadott pályázat (ebből nyertes: 36 db) technikai előkészítése, a főként rendezvényekhez kötődő nyertes pályázatok elszámolása, számlák koordinálása, pénzeszközök gyakran napi utalása új és állandósult elemként jelent meg főleg az ügyvezető titkár munkájában. A helyzet javítására az egyesület pályázatot adott be a munkaügyi központba 1 fő 8 órás foglalkoztatására. A pályázat pozitív elbírálásának eredményeként így 1 fővel bővült a titkárság létszáma. A hiteles adatszolgáltatáshoz és az egyesületi munka múltjának dokumentálhatóságához a titkárság megkezdte az irattár retrospektív rendezését.

Az MKE elnöksége éves munkaterv és ütemterv alapján végezte munkáját, üléseit rendszeresen, havonta tartotta. Döntéseit mindig megalapozottan, felelősségteljesen hozta meg. Az elnökség, a tagszervezetek és a titkárok viszonyát az élénk munkakapcsolat jellemezte. A tanács az elmúlt beszámolási évben kétszer ülésezett, tevékenysége jól szolgálta az egyesület rövid és hosszú távú munkáját. Véleményét, javaslatait emlékeztető formájában juttatta el az elnökséghez. Fontos kezdeményezésnek bizonyult a szervezet jelenlegi elnökének és főtitkárának találkozója az MKE korábbi elnökeivel és főtitkáraival.

A hatékonyabb és minőségi munkavégzés feltételeinek javítása érdekében az elnökség egyetértésével új, nagy teljesítményű fénymásoló berendezéssel, valamint 4 db korszerű hálózati végponttal gyarapodott a titkárság.

Az egyesület irat- és dokumentumtára naprakész, amelybe – a személyiségi jogok figyelembevételével, az ügyrend által szabályozott hozzáférési rend betartásával – bárki betekinthez.

Szakmai munka, rendezvények

A 2004. év az Európai Unió csatlakozás éve volt, így sok tagszervezeti rendezvény zajlott ennek jegyében az év folyamán. Az MKE elnöksége nem szervezett látványos központi "direkt" ünnepségeket, de rendezvényeiben előtérbe kerültek és kulcsfogalmak voltak az európai értékek, a közös térség nyújtotta emberi/szakmai feltételek, lehetőségek, a felzárkózás feladatainak könyvtárügyi vonatkozásai, a civil szervezet teendői ebben a felzárkóztatási folyamatban. Cselekvési programjai harmonizáltak a könyvtári stratégia nagy, átfogó témaköreivel.

Az egyesület kiemelkedő éves nagy szakmai seregszemléje az MKE Borsod Megyei Szervezete és a II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár által Miskolcon szervezett Vándorgyűlés volt. A konferencia fő témája: az esély, esélyteremtés,

esélyegyenlőség, illetve az esélyegyenlőtlenségek leküzdésének könyvtári/iskolai könyvtári lehetőségei, a vidék lehetőségei az esélyteremtésben. A vándorgyűlésen részt vevő tagság részéről pozitív visszajezések érkeztek a kiválóan előkészített 3 napos demonstrációról. A rendezvényt Hiller István, a nemzeti kulturális örökség minisztere nyitotta meg, jelenléte az eseményen a könyvtárügy iránti elkötelezettségét jelezte. Dr. Göncz Kinga esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter levélben üdvözölte a jelenlévőket. A tanácskozáson elhangzó szakmai előadások felölelték a hátrányos helyzet minden területét.

Az esélyegyenlőség témáját a helyi speciális viszonyokra alkalmazva a tagszervezetek is napirendre tűzték rendezvényeik sorában.

A nagy látogatottságnak örvendő központi programok között említendők a Budapesti Könyvtáros Klub rendezvényei. Nagysikerű konferencián rangos előadók (filozófusok, esztéták, informatikusok, könyvkiadók) beszéltek a Gutenberg és Internet galaxisról. "Tovább is van, mondjam még?" címmel nagy tetszésnek örvendő "Olvasó könyvtáros" sorozatot indított a klub. A klub- műsorok, a jó szervezethez sok kollégát vonzott a fesztiválra. Az MKE megbízható partnernek bizonyult 2004-ben is a könyvkiadók számára.

Az egyesület elnöksége és a Műszaki Könyvtáros Szekció közös szervezésében került sor a Kommunikáció dimenziói című konferenciára, mely azon koncepcióra épült, hogy az első ízben megrendezésre kerülő kommunikációs tanfolyam elvi alapvetéseit megtegye.

2004 harmadik negyedében a könyvtárosok etikai kódexének előkészületi munkáira került sor. Az etikai kódex elkészítését az MKE kezdeményezte, a tényleges kidolgozás az elmúlt év végére fejeződött be. A szakma minden tagjára vonatkozó munka nagy körültekintést, külföldi összehasonlító elemzések sorát igényelte. Az elnökség 2 képviselője a munka minden eddigi fázisában jelen volt, aktívan közreműködött.

Oktatási-képzési tevékenység

Az MKE és az IKSZ közös oktatási-képzési munkacsoportja a 2003-ban történt újjászerveződés után 2004-ben két ülést tartott, amelyen fontos, nagy horderejű kérdések kerültek napirendre. Minden túlzás nélkül állítható, hogy a szakma jövője nem kis mértékben a képzés valós korszerűsítésén múlik. Ennek biztos tudatában a munkacsoport igen nagy felelősséggel látta el feladatát, koordinálta a munkát, hozta meg döntéseit.

Márciusban "A felsőoktatás szervezeti reformja (az ún. bolognai folyamat) és a könyvtáros-képzés", decemberben "A felsőoktatás reformjából fakadó tartalmi feladatok a felsőfokú könyvtáros-képzésben" c. témát tűzte napirendjére.

A munkacsoport gyors reflexiói, állásfoglalásai, az egyes tagok intenzív közreműködése is hozzájárultak ahhoz, hogy az informatikus könyvtáros szakot sikerült megmenteni önálló alapszakként, amelyre közvetlenül lehet jelentkezni. Hasonló módon komoly eredménynek minősíthető, hogy a kormányrendelet a sza-

kot – a mai kor követelményeihez igazodóan – egy interdiszciplináris képzési ághoz, a társadalomismerethez sorolta be. A képző intézmények közösen terjesztették elő az Oktatási Minisztériumhoz az alapszak alapítása (voltageképpen újraalapítása) iránti kérelmet. A kérelmet az MKE elnöksége egyetértő nyilatkozattal támogatta.

Az ősz folyamán a munkacsoport tagjai több, a fenti témában szervezett rendezvényen tartottak előadást, tájékoztatót, vettek részt tanácskozásokon (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, DEENK, MKE Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete).

A munkacsoport decemberi ülésén született állásfoglalás értelmében az MKE tagszervezeteitől két kérdésben kért segítséget: egyrészt javaslatot kért az informatikus könyvtáros alapszakon indítható (és indítandó) szakirányok tematikájáról, másrészt jelzést bármely, a felsőfokú könyvtáros-képzéssel kapcsolatos tartalmi-módszertani problémáról. A felsőoktatási könyvtáros-képzés ügyének határozott artikulálása a civil szervezetek és a szakma együttműködésének igazán jó példája volt 2004-ben.

A szervezetek külön hangsúlyt fordítottak tagjaik szakmai továbbképzésére. Az elnökség és a titkárság közösen igyekezett a tagszervezeteknek is jól konvertálható segítséget nyújtani egy pályázatíró és pályázatelszámoló tréning megszervezésével, ahol konkrét gyakorlati eljárásokkal ismerkedhettek meg a résztvevők.

Kommunikációs tevékenység

Az MKE marketing stratégiájának kialakításában, segítségével továbbra is markáns szerepkört vitt a PR bizottság, melyben 24 tagszervezet képviseltette magát 2004-ben. Egy összetartó, elkötelezett team vállalkozott arra, hogy új szemléletet honosítson meg az egyesület munkájában. Tevékenységükben rendkívül fajsúlyosan jelent meg a lezajló egyesületi programok marketing szempontú értékelésén és elemzésén túl a kommunikációs tanfolyamok szervezése, lebonyolítása.

2004 februárjában az NKA pályázaton nyert támogatás segítségével az egyesület megtartotta az első 3 napos kommunikációs tanfolyamát 16 hazai és 4 határon túli kolléga ingyenes részvételével.

A PR bizottság tagjainak több mint fele önmaga is elvégezte a tanfolyamot, majd saját szervezetében előkészítette a hasonló képzési lehetőséget.

Az év folyamán 3 regionális szervezet nyert NKA támogatást kommunikációs tanfolyam megrendezésére a központival azonos tematikával, azonos előadókkal, 2005-ös megvalósítással. A tanfolyamok programját több könyvtár is átvette. A kommunikációs ismeretek iránti tömeges igény arra inspirálta az egyesület vezetését, hogy 2005-ben megindítsa a tanfolyam akkreditáltatását.

Összességében elmondható, hogy a hazai és határon túli könyvtárosok marketing képzését az MKE indította el.

A PR bizottság közreműködésével az egyesület 2004-ben látványos kiállítással ismét részt vett a civil szervezetek nagy őszi demonstrációján, a Civiliádán. Ugyanúgy kiállítási standdal jelent meg a MOKSZ nemzetközi konferenciáján. Tevékenységének része volt a Vándorgyűléshez tartozó két sikeres sajtótájékoztató megszervezése is.

Mindezen eredmények birtokában teljes kompetenciával vett részt az MKE képviselője az országos marketing stratégia kidolgozásában.

Az egyesület kommunikációs rendszerének két eszközét, a Hírlevelet és a honlapot év közben meglehetősen sok kritika érte, bár a honlap vonatkozásában határozott fejlődés mutatható ki a korábbi évekhez képest. Az elnökség a tagság teljes körű és naprakész tájékoztatását az egyesületi munka lényegi részének tartja és keresi a megoldást a rendszer kielégítő működéséhez.

Nemzetközi kapcsolatok

Az MKE civil szervezetként kulturális diplomáciai tevékenységet is folytat, részben központosítottan, részben pedig tagszervezetein keresztül.

Multilaterális partnere az IFLA és az EBLIDA, ahová tagsági viszony is fűzi. A korábbi évekhez hasonlóan mindkét testület munkájában aktívan képviseltette magát a szervezet: az elnök részt vett az IFLA Buenos Aires-i Világkonferenciáján. Az IFLA Világkonferencia globális szakmai fórum, 2004-ben a könyvtáraknak az oktatást és a fejlődést szolgáló tevékenységét emelte a tanácskozások fókuszába. Az elmúlt évben az IFLA Management és Marketing Szekciója Budapesten tartotta évközi ülését. Az egyesület könyvtárlátogatást és szakmai beszélgetést szervezett a szekció résztvevői számára.

Az EBLIDA-ban folyó tevékenység nyomon követéséhez – takarékosági okokból – az IKSZ és az MKE közös küldöttet delegált. Az EBLIDA, a Könyvtári Információs és Dokumentációs Egyesületek Európai Irodája a kontinens könyvtárainak és könyvtárosainak lobbiszervezete, az Európai Bizottság és az Európai Parlament mellett.

Bilaterálisan a nemzeti partneregyesületekkel tartja az MKE a kapcsolatot. Utóbbiak közül kiemelkedően és hagyományosan jó a viszony az osztrák, a német, a cseh és a szlovák egyesületekkel. Fejlődőben és biztató szakaszban van az együttműködés a horvát, a szlovén, a román és az angol egyesületekkel. Egymás felfedezésének szakaszában van a finn, a francia, a spanyol, a lengyel és a svájci egyesületekkel.

Éves nagyrendezvényeikre, illetve nemzetközi konferenciára meghívást kapott az MKE a cseh, a román, az osztrák és a finn partnerszervezetektől. A küldöttek tapasztalataikról előadásokon és publikációkban számoltak be.

A németországi Bibliothek und Information International-lal ápolt jó kapcsolatoknak köszönhetően többhetes németországi ösztöndíjas útra nyílt lehetősége az egyesület egyik tagtársának.

Az esélyegyenlőséggel foglalkozó miskolci vándorgyűlésre előadás tartására szóló meghívást fogadott el a kisebbségi könyvtári ellátásról beszámoló vajdasági kolléga mellett két német és egy norvég könyvtáros is.

Kapcsolattartás a határon túli magyar könyvtárosokkal

A kétoldalú kapcsolattartás speciális formája alakult ki a szomszédos országokban dolgozó magyar könyvtárosok önszerveződése folytán létrejött szakmai társulásokkal: a hajdani Jugoszláviában megalakult KAPOCS-csal, a romániai, a kárpátaljai és a szlovákiai magyar könyvtárosok egyesületeivel. A szórványlétből eredően Horvátországban és Szlovéniában, de Ausztriában sem jött létre az előzőekhez hasonló társulás, az ottani magyar kollégákkal inkább egyénileg valósul meg a kapcsolattartás.

Változatlanul fő cél maradt a határon túli magyar kollégák magyarországi szakmai közéletbe történő integrálásának elősegítése az EU-tagságból fakadó lehetőségek figyelembevételével.

Az MKE és a határon túli magyarság kapcsolatának új fejezete nyílt a 2004. évi Magyar Könyvtárosok Világtalálkozója keretében tartott kerekasztal-beszélgetés nyomán, ami az első “könyvtáros MÁÉRT”-nek is nevezhető. Ennek folytatásaként a tavalyi őszi folyamán a határon túli szervezetek véleményének figyelembevételével kidolgozta stratégiai és kétéves cselekvési programját az MKE tagszervezeteivel.

A program lényegi elemei többek között: a szakmai rendezvényeken való részvétel segítése, a regionális konferenciák országhatár közelében történő szervezése, a magyar nyelvű közösségek anyanyelvű könyvekkel való ellátása, az egyesületi rendezvények szervezési fázisaiba a határon túli szervezetek bevonása, szaknyelvi fejlesztő képzés és kommunikációs képzés MKE által adható támogatása, levelező listák létrehozása stb.

Ennek a gyakorlati megvalósítását számos formában tapasztalja az MKE. Az egyesület rendre bevonta a határon túli kollégákat a megyei szinten folyó szakmai továbbképzésekbe, meghívta őket helyi és országos rendezvényekre. Koordináló és katalizáló akciót folytatott a komáromi magyar egyetem könyvtárának állományfeltöltése érdekében. A NKÖM és az NKA, újabban az NCA pályázati kereteiből, továbbá a HTMH direkt támogatása révén az egyesület átlagosan 2,5 millió forintot tudott közvetlen módon erre a tevékenységi területére fordítani. A NKÖM és az NKA szakkuratóriumában való aktív részvétellel a határon túli könyvtárak fejlesztését szolgáló további anyagi források odaítéléséért lobbizik az egyesület.

Az egyesület képvisellete, kapcsolatrendszere

Az egyesület nyitottsága jó alaphoz bizonyult új partnerkapcsolatok kialakításához, korábbi együttműködések stabilizálásához. Az MKE változatlanul töreke-

dett a könyvtáros szakmai szervezetekkel történő közös munkára, egyeztetésekre a hatékony szakmai érdekérvényesítés érdekében. Ennek egyik elemeként 2004-ben megújította együttműködési szerződését az IKSZ-szel. A szerződésben kiemelt helyen szerepel a képzés területe, ahol átgondolt, közös munkával 2004-ben figyelemre méltó eredményeket ért el a képzési munkacsoport. Új irányként említendő az együttműködésben a közös pályázás lehetőségének keresése.

A társadalmi párbeszéd hangsúlyozottan jelen volt a szervezet múlt évi tevékenységében is. Ezen a területen aktív és érdemi kapcsolat alakult ki a NKÖM Könyvtári Főosztályával, illetve a tárca miniszterével, aki a könyvtárak és könyvtárosok helyzetének javítása érdekében javaslatokat kért és kapott az MKE elnökétől. Az egyesület részt vett képviselőin keresztül a könyvtári stratégiai kérdéseket kidolgozó munkacsoport megbeszélésein, véleményezte a NKÖM Könyvtári Főosztály által megküldött jogi-szakmai dokumentumokat.

Hagyományosan jó az együttműködés az OSZK-val és rendkívül konstruktív munkakapcsolat jött létre a Könyvtári Intézettel.

Az NKA elnökének felkérésére az egyesület koordinálta a könyvtáros szakmai szervezetek jelöltállító munkáját az NKA Könyvtári Kuratóriumába.

Az elnök rendszeresen jelen volt és véleményt mondott a Kulturális Ágazati Érdekegyeztető Tanács értekezletein.

Az MKE rendszeresen részt vett az NCA (Nemzeti Civil Alapprogram) rendezvényein. Képviseltette magát az elektori gyűléseken, az Országgyűlés Civil Irodája által szervezett konferenciákon.

Az egyesület magas szintű, működőképes kapcsolatot épített ki az újjászervezett Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztériummal és az IHM-mel.

Az elnökség tagjai a múlt évben is részt vettek különböző szakmai szervezetek és fórumok munkájában, így az újjászerveződött Országos Könyvtári Kollégiumban is, illetve több, szakmai kitüntetést odaítélő kuratóriumban végeztek munkát. Állandó taggal képviselteti magát a szervezet a nemzeti kulturális örökség minisztere által adományozott Széchényi Ferenc- és Szinnyi József-díj, a Bibliotéka emlékérem kuratóriumában.

Ismét átadásra került a Füzéki-díj, a szakmai és esztétikai szempontból legsikeresebbnek ítélt öt könyv kiadója számára a Fitz József-díj, "Az év ifjú könyvtárosa" cím és a vele járó elismerés.

Az MKE alelnökén keresztül képviselteti magát a Könyv, könyvtár, könyvtáros szerkesztőbizottságában.

Gazdálkodás. Az egyesület működését biztosító anyagi források

Az MKE a 2004. évben összesen 26,5 MFt-tal gazdálkodott. Ez több mint kétszerese a 2003. évinek. Ez az összeg alapvetően az alábbi forrásokból tevődött össze: tagdíj, költségvetési támogatás és pályázati támogatás. A tagdíj, bár 90 fős létszámnövekedést mutatott ki a frissített adatbázis, lényegesen nem emelte a

szervezet költségvetését. A közhasznú működésre kapott támogatás tételsorban a NKÖM, OM mellett, ha kis hányaddal is, de megjelent a Fővárosi Önkormányzat, illetve új támogatásként a Nemzeti Civil Alapprogram. A Nemzeti Civil Alapprogram törvény megjelenésével a civil szféra támogatási módja jelentősen átalakult. Ennek áldása megmutatkozott a szervezet büdzséjének alakulásában. Az ide benyújtott pályázatok nagy része nyertes pályázatként bevételi forrásként szolgált az egyesületnek. Ugyanebben a forrástípusban említendő az NKA, ahol évek óta méltányolják a szervezet munkáját. A tagszervezetek által benyújtott pályázatok 80 %-a kapott pozitív elbírálást.

Az SZJA 1 %-ából befolyt bevétel felhasználásáról a tanáccsal történő konzultáció után dönt az elnökség.

A 2003-ban megkezdett gazdálkodási reform, a szigorúbb és fegyelmezettebb gazdálkodási rend kialakítása kedvezően befolyásolta az MKE egészének pénzügyi helyzetét, de a reform nem állhat meg, át kell tekinteni az egyesület egészének gazdálkodását.

A közhasznúságból fakadó lehetőségek csak kis részt kihasználtak, ezért az elnökség 2005-ben különös figyelmet fordít ezek kiaknázására.

A működéshez és a megrendezendő programokhoz a központi költségvetés és önkormányzati forrásokon kívül uniós és egyéb források igénybevétele is szükséges.

Budapest, 2005. május 15.

Bakos Klára
elnök